

آداب معاشرت / به این افراد سلام نکنید

هر ملّتی که از تمدّن و فرهنگی اصیل و ریشه دار برخوردار است، در برخوردهای اجتماعی خود، شعارهای خاصی دارد.

به گزارش **گروه استان های باشگاه خبرنگاران جوان از قم**، کتاب «آداب معاشرت» به قلم آقایان «سید محمد مقدس نیا» و «محمد مهدی محمدی» به ابعاد مختلف معاشرت در موضوعات گوناگون از جمله سلام و احوالپرسی پرداخته است.

در این کتاب آمده است: هر ملّتی که از تمدّن و فرهنگی اصیل و ریشه دار برخوردار است، در برخوردهای اجتماعی خود، شعارهای خاصی دارد.

از مفهوم آیات و روایات اسلامی چنین برمی آید که «سلام» تحیت مخصوص و شعار شریعت اسلامی است.

خداوند متعال، پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله را به این سنّت پسندیده موظف کرده، می‌فرماید: هرگاه کسانی که به آیات ما ایمان دارند، نزد تو آیند، [به آنها] بگو: «سلام بر شما».

پیامبر اسلام «ص» نیز در سیره عملی خود، مروج این سنت پسندیده و انسانی بود و در سلام کردن به مسلمانان پیشدستی می‌کرد، تا آنجا که از سلام کردن به کودکان نیز خودداری نمی‌ورزید و می‌فرمود: پنج چیز است که آن‌ها را انجام می‌دهم تا پس از من در میان امتم، سنّت شود که یکی از آن‌ها سلام به کودکان است.

در این زمینه، شایسته است که مسلمانان نیز این شعار اسلامی را پاس دارند و هنگام دیدار برادران دینی، با سلامی آرامش بخش و شادی آفرین، آنان را شاد و مسرور سازند و بدین ترتیب، روابط اجتماعی خود را تحکیم بخشند؛ چنان که رسول خدا «ص» به پیروانش سفارش می‌کند: هنگام ملاقات، با سلام گفتن، همدیگر را دیدار کنید.

اهمیت سلام کردن

سلام کردن در فرهنگ اسلامی از نشانه‌های تواضع شمرده شده است. سلام دهنده خود را در سطح همکیشان خود می‌بیند، برای خویشتن، شخصیت کاذب و دروغین نمی‌سازد و خود را یک سر

و گردن بالاتر از دیگران نمی بینند، به آسانی با آنان انس می‌گیرد، با صفا و صمیمیت آن‌ها را دیداری کند و بدین وسیله به تکبر و خودبزرگ بینی دچار نمی‌شود.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: از نشانه‌های تواضع این است که هر کس را که ملاقات کردی، به او سلام کنی.

سلام، روح اخوت و برادری را در جامعه اسلامی حکمفرما می‌کند. از این رو، بیشترین پاداش، از آن کسی است که ابتدا به دیگری سلام کند، زیرا سلام ارتباط دوستانه و پرمهر ایجاد کرده و بذر محبت را در جامعه می‌کارد. سرور شهیدان امام حسین علیه السلام می‌فرماید: سلام کردن، هفتاد حسنه دارد که شصت و نه تا برای سلام کننده و یکی برای پاسخ دهنده آن است.

پس سلام کننده به رحمت الهی نزدیکتر و از عنایت بیشتری برخوردار است، زیرا تکبر را در خود شکسته است و با فروتنی در مقابل برادر خود، به خدا تقرب جسته و مورد آموزش الهی قرار می‌گیرد. رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرماید: ادای سلام و گفتار نیکو، از عوامل آموزش گناهان است.

امام صادق (ع) نیز می‌فرماید: شروع کننده سلام، به خدا و رسولش نزدیکتر است.

مسلمانان بر اساس تعالیم اسلامی، موظفند در دیدار با برادران دینی، قبل از شروع به سخن، به آنان سلام کنند. بر این اساس، کسی که قبل از سلام، شروع به سخن کند، شایسته پاسخ نیست. رسول خدا (ص) می‌فرماید: هر کس قبل از سلام، شروع به سخن کرد، پاسخ او را ندهید.

بطور کلی، سلام کردن کمترین ابراز احترام و محبتی است که هر مسلمان، می‌تواند نسبت به دیگران انجام دهد و کاری بی دردسر تر و بی زحمت تر از آن نیست.

حال اگر کسی آنقدر نسبت به برادران دینی خود بی اعتنا و بی توجه باشد که حتی از سلام کردن هم دریغ ورزد، آیا می‌توان برای این حالت او نامی جز بخل گذاشت؟ رسول خدا (ص) می‌فرماید: بخیل‌ترین مردم، کسی است که از سلام کردن خودداری کند.

آداب سلام

سلام کردن مانند هر سنت اسلامی، دارای آدابی است که رعایت آنها، تاءثیر آن را بیشتر می‌کند. برخی از آن‌ها عبارتند از: سلام کوچکتر به بزرگتر و بر عکس است.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: کوچک به بزرگ سلام کند و رهگذر به نشسته و گروه اندک به گروه بسیار، سلام کند.

افشای سلام

از آنجا که سلام کردن از شعارهای اسلامی است و مسلمانان بدان شناخته می‌شوند، افشای سلام اهمیت خاصی پیدا می‌کند.

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله می‌فرماید: آیا به شما خبر ندهم که بهترین اخلاق مردم دنیا و آخرت چیست؟ عرض کردند: آری ای رسول خدا (ص)، فرمود: سلام را (که شعار و تحیت بهشتیان

است) در عالم منتشر کردن.

پاسخ شایسته

هر چند سلام کننده با آغاز به سلام، بیشترین ثواب را به خود اختصاص می‌دهد، لیکن طرف مقابل نیز باید با رعایت ادب و پاسخ شایسته، این شعار اسلامی را پاس دارد. قرآن کریم می‌فرماید:

هرگاه کسی به شما سلام کرد، پاسخی نیکوتر دهید، یا همان تحیت را به او برگردانید.

تساوی در سلام

مسلمان نباید در سلام کردن، تفاوتی میان افراد از جهت دارایی و فقر قائل شود، بلکه بایستی همه را از این نظر، به یک چشم بنگرد و به آن‌ها بطور یکنواخت و بدون تبعیض سلام کند، امام رضا علیه السلام می‌فرماید: هر کس با مسلمان تنگدستی رو به رو شود و به او بگونه‌ای سلام کند که با سلام کردن بر دارا تفاوت داشته باشد، روز قیامت که به دیدار خدا می‌رود، خدا از او خشمگین است.

پرهیز از افراط و تفریط

نکته دیگر میانه روی در سلام است؛ گاهی سلام کردن بقدری همراه با احترام و بزرگداشت افراد است که بیشتر به تظاهر و ریا و چاپلوسی می‌ماند و گاهی نیز به تناسب موقعیت افراد، سلام مناسبی به آن‌ها داده نمی‌شود که هر دو نارواست و باید به تناسب موقعیت معنوی، علمی و اخلاقی هر کس به او سلام کرد.

اگر سلام فقط احترام ظاهری باشد و در دل، نسبت به مؤمنان ارادت نداشته باشیم؛ این نفاق و دو رویی است و اگر هم به آن‌ها بی‌اعتنایی کرده و در حدّ ارادت قلبی، به شایستگی سلام ندهیم، کوتاهی کرده ایم. پس بهتر است که حدّ هر کسی را مراعات کرده و از افراط و تفریط در سلام کردن بپرهیزیم.

امیرمؤمنان علیه السلام می‌فرماید: در سلام کردن به برادران، نه در حدّ نفاق مبالغه کن و نه آنان را از درجه استحقاق و شایستگی پایین بیاور.

سلام ممنوع

در فرهنگ اسلامی سلام کردن به چند طایفه ممنوع شده است:

۱- کسانی که به خاطر انجام کارهای ناشایست و نامشروع، لیاقت دوستی، سلام و صفای برادران دینی خود را ندارند، مانند افراد شرابخوار، قمار باز، ربا خوار، متجاهر به فسق و کسانی که بطور آشکار، مرتکب کارهای خلاف می‌شوند.

شاید سلام و احوالپرسی با این گونه افراد نوعی تأیید و صحّه گذاشتن بر اعمال زشتشان محسوب شود؛ از این رو، شایسته است که هر مسلمانی برای جلوگیری از فساد، گناه و اعمال زشت و نامشروع، از سلام کردن به این افراد خودداری کند و با چهره‌ای گرفته و نگاهی نامهربان با آن‌ها برخورد کند.

این کمترین کاری است که در حق تبهکاران می‌توان انجام داد. مگر اینکه شیوه سلام و احوالپرسی در هدایت آن‌ها مؤثر باشد و انسان بخواهد آن‌ها را با این شیوه امر به معروف و نهی از منکر کند.

۲ - سلام کردن به بعضی به جهت اشتغال به برخی کارها و دشوار بودن جواب سلام در آن حال مورد نهی قرار گرفته است، مانند سلام کردن به نمازگزار، چون جواب سلام، واجب است و افرادی که مشغول نماز هستند، به مشکل می‌افتند و حداقل این است که موجب حواس پرتی آن‌ها شده و حضور قلب آن‌ها را از بین می‌برد. از این رو، ممنوع شده است. همچنین سلام کردن در حال استحمام، تخلی و یا هر کار دیگری چون مسواک زدن که جواب سلام، مشکل یا مناسب وضعیّت جواب دهنده نیست.

۳ - کسانی که از جرگه دین و ملت اسلام و مسلمانان، خارج هستند، زیرا سلام کردن به آن‌ها ممکن است به معنای تأیید دین و آیین نادرست آن‌ها بوده و آن‌ها را در پافشاری و دلخوشی به آیین انحرافی خود، پایبندتر کند. البته اگر آن‌ها در وضعیّتی قرار داشتند که انسان بتواند با سلام کردن و ابراز محبت، آن‌ها را به راه راست هدایت کند، چنان که در سیره اولیای دین، چنین مواردی دیده می‌شود، شایسته است در هدایت آن‌ها کوتاهی نکند.

باید توجه داشت که در حالت عادی، نباید به غیر مسلمانان سلام کرد و با آن‌ها رابطه دوستی برقرار نمود، مگر اینکه آن‌ها خود ابتدا سلام کنند که در این صورت پاسخ آن لازم است، لیکن در جواب هم (سلام) گفته نمی‌شود و به (علیکم) اکتفا می‌گردد.

رسول گرامی اسلام (ص) فرمود: با اهل کتاب ابتدا به سلام نکنید، اگر آن‌ها به شما سلام کردند، در پاسخ بگویید: (بر شما باد).

۴ - گاهی مخاطب انسان، فردی است که سلام کردن به او ممکن است برای انسان مفسده آمیز باشد و یا تأثیر ناخوشایندی بر روحیه معنوی او بگذارد، مانند سلام کردن به زن جوان. امیرمؤمنان صلوات الله علیه از سلام کردن به زنان جوان پرهیز می‌کرد و می‌فرمود: می‌ترسم، صدای او برایم خوشایند باشد و بیش از آنچه امید اجر دارم، زیان کنم.

گرچه ساحت مقدس آن حضرت، بسی برتر از وهم و اندیشه ماست و حتی خیال گناه در ذهن چنین انسان بلند مرتبه‌ای خطور نمی‌کند، اما برای حفظ آن مقام معنوی و توجه شدید به حضور خدا و نیز توجه به وسوسه‌های شیطان و از همه مهمتر، تذکر دادن به دیگران که بطور قطع، چنین موقعیّتی برای آن‌ها می‌تواند خطرآفرین باشد، چنین شیوه‌ای را برگزیده و آن را مطرح می‌سازد؛ امید آنکه مؤمنان نیز از او پیروی کنند و خود را از خطرات نفسانی دور نگه دارند.

منبع: خبر حوزه

انتهای پیام/ش